

Pao je prvi sneg ove godine i nastao je energetska kolaps. Više od 100 hiljada ljudi u zemlji nije imalo struju danima, termoelektrana Nikola Tesla (TENT) je bila van funkcije, a EPS je bio prinuđen da uvozi struju po veoma nepovoljnim cenama. Predsednik Srbije Aleksandar Vučić se na sednici Vlade RS u utorak 14. decembra izvinio za nešto što nikada nije ni trebalo da bude u njegovoj nadležnosti: "Pogrešio sam što nismo ušli u Kostolac ranije, što nismo nastavili sa Kolubarom B, zato što sam slušao sve moguće ekologe, lažne stručnjake, i strance koji su dolazili da mi sole pamet. Obesio bih se o najveći luster jer sam ih bilo šta slušao", bio je njegov zaključak.

Pre godinu dana, 9.12.2020, prema informacijama iz pisma koje je ministarka rudarstva i energetike (MRE) Zorana Mihajlović poslala v.d. direktoru Elektroprivrede Srbije Miloradu Grčiću, saznali smo da su se Vučić, Grčić i Mihajlović sastali u Palati Srbije i iza zatvorenih vrata odlučili da "ne nastave sa izgradnjom Kolubare B". **Na stranu što se odluke ovog tipa ne donose neposrednim dogovorom nenadležnih lica, od projekta Kolubara B se zapravo nije zvanično odustalo.** Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture (MGSI) nije obustavilo postupak izrade Prostornog plana područja posebne namene (PPPPN) Kolubara B, niti je ova termoelektrana izbačena iz nacrtu novog Prostornog plana Republike Srbije, najvišeg planskog dokumenta u državi. Dokle god se planira unošenje ovog projekta u planski sistem, ova vlast ostavlja otvorenu opciju da se tom projektu u budućnosti i vrati. Odustankom od izgradnje ove TE bi se jedino moglo smatrati obustavljanje postupka izrade PPPPN Kolubara B i uklanjanje ove termoelektrane (TE) iz Prostornog plana.

Ipak, MGSI predviđa izgradnju novih TE na ugalj snage 3000 MW u novom Prostornom planu, dok MRE izričito ne podržava izgradnju novih TE na ugalj i **tvrdi da su finansije za ovaj projekat izbačene iz budžeta ministarstva. MRE je dostavilo primedbe* na Prostorni plan i zahtevalo da se iz njega ukloni Kolubara B** jer se plan zasniva na dokumentima iz prošle decenije, ne uvažava potpisane međunarodne dokumente, predviđa povećanje proizvodnje uglja što je suprotno načelima energetske tranzicije koja je u nadležnosti MRE... Ovakvo ponašanje i neusaglašenost stavova donosioca odluka potpuno je neprihvatljivo i pokazuje nesposobnost za obavljanje odgovornog posla koji zahteva intersektorsku saradnju.

Nesposobnost se ogleda i u navodu sa sednice Vlade da je vetroenergija donela više štete nego koristi. Navodno je Srbija morala da kupuje električnu energiju po visokoj ceni kako bi nadomestila onu koja je izostala iz vetroparkova što je doprinelo energetska kolapsu. Obnovljivi izvori energije nisu 100% pouzdani, to je tačno i toga su svi svesni. Struja iz vetra se ne može proizvoditi kada vetar ne duva, niti solarne elektrane proizvode struju kada

sunce ne sija. Međutim, diverzifikacija energetske izvora je ključna za energetske stabilnost i povećanje udela obnovljivih izvora u proizvodnji električne energije doprinosi stabilnosti sistema. **Da na mreži nije bilo oko 360 MW instaliranih kapaciteta vroelektrana problem sa snabdevanjem električnom energijom bio bi mnogo veći.**

Glavni argument vlasti u korist uglja je energetska sigurnost, sigurna struja za sve. **Ipak, situacija u kojoj smo se našli, gde više od 100 hiljada ljudi dani nisu imali struju, pokazuje nam da ugalj nije nikakav garant energetske sigurnosti i stabilnosti.**

Termoelektrane prosečne starosti od preko 40 godina koje koriste lignit sve lošijeg kvaliteta, koje su ujedno i najveći zagađivači vazduha u Evropi ne mogu biti temelj energetske sigurnosti. Nekada su to bile, danas više nisu. Termoelektrane koje rade u sastavu EPS-a, nažalost, već četiri godine krše propise Republike Srbije i ne poštuju Nacionalni plan za smanjenje emisija zagađujućih materija iz velikih postrojenja za sagorevanje (NERP). Tako Srbija krši međunarodne sporazume koje je sama potpisala i pokazuje da nema kapacitete da sprovede energetske tranziciju. Opravdanja za kršenje zakona i nepoštovanje propisa u oblasti zaštite životne sredine ne može biti u državi koja bi trebalo da se temelji na vladavini prava.

Dalje, kako god to predsednik sročio, male su verovatnoće da bi TE Kolubara B do sada bila završena i pomogla u snabdevanju električnom energijom tokom ove situacije, sve i da je sa projektom nastavljeno u 2021. godini. **Naime, EPS nije u stanju da pokrene jedino postrojenje za odsumporavanje dimnih gasova u Kostolcu B pome četiri godine.**

Nakon isteka probnog rada ovog postrojenja počevši od oktobra 2020. godine, kako bi se utvrdilo da li je ono uopšte podobno za upotrebu, EPS je (neuspešno) aplicirao za izdavanje upotrebne dozvole.

*„EPS se hvali kako je instalirao postrojenje za odsumporavanje dimnih gasova u termoelektrani Kostolac B, ali prećutkuje da to postrojenje nema upotrebnu dozvolu i da je Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture krajem novembra odbilo da izda upotrebnu dozvolu **smatrajući da njihov zahtev ima čak 20 nedostataka**“,* navodi programski direktor RERI-ja Mirko Popović.

U tom smislu **postavlja se opravdano pitanje na koji način bi EPS izgradio jednu novu TE za godinu dana kada za 4 godine nisu uspeali da pribave upotrebnu dozvolu za postrojenje koje služi da smanji aerozagađenje?**

Najzad, sam postupak izrade PPPN za Kolubaru B sprovodio se uz brojne **nezakonitosti** koje se pre svega odnose na onemogućavanje javnosti da se izjasni o opravdanosti izgradnje ove TE. Javnoj sednici koja je trebalo da se održi u Lazarevcu želelo

je da prisustvuje oko 60 ljudi, a zbog većeg broja prisutnih nego što su u tom trenutku epidemiološke mere dozvoljavale, Ministarstvo je moralo da prekine sednicu. Naknadno, MGSi je vrlo domišljato obavestilo javnost da će nastaviti javnu sednicu istog dana kada je sednica zakazana – za 8 sati ujutru. **Ni jedan predstavnik javnosti nije bio prisutan na sednici na kojoj je odlučivano o izradi prostornog plana za izgradnju ove TE.**

Na osnovu svega navedenog, zaključujemo da izlaganje predsednika Aleksandra Vučića nije utemeljeno u objektivnim činjenicama i racionalnom sagledavanju izazova energetske tranzicije. Izrada Integrisanog nacionalnog plana za energiju i klimu (INEKP) je prilika da Srbija napravi održiv i ambiciozan plan energetske tranzicije i obezbedi energetske sigurnost koja je zasnovana na diversifikaciji izvora energije i energetske efikasnosti. Takav plan ćemo dobiti ako Ministarstvo rudarstva i energetike omogući javnosti da učestvuje u procesu izrade INEKP-a, što do sada nije učinilo. **I Predsednik bi mogao da pomogne – tako što će prestati da se meša u nadležnosti drugih organa vlasti.**

Izvor: reri.org